

KP Izpildinstitūcijas vadītājs Māris Spička: Nekad nav par vēlu atzīties kartelī

Publicēts: 06.02.2017.

[Jaunami](#)

Brīdī, kad tikko sācies jaunais gads, Konkurences padomē kā ierasts norit aktīvs darbs, pētot un uzraugot konkurenci dažādos tirgos. Tostarp – izmeklējot iespējamus Konkurences likuma pārkāpumus un par tiem uzliekot naudas sodus gan lieliem, gan maziem uzņēmumiem.

Viens no konkurences tiesību pārkāpumiem ir uzņēmumu aizliegtas vienošanās, kur vissmagākais no tiem ir karteļu vienošanās – konkurentu vienošanās par, piemēram, savstarpēji saskaņotu piedāvājumu iesniegšanu iepirkumos, klientu un tirgus sadali vai cenām precēm vai pakalpojumiem, kurus šie uzņēmumi piedāvā. Aizliegtu vienošanās piemēri neizsmeļošā veidā uzskaitīti arī Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā.

Ja Konkurences padome konstatē karteļa pārkāpumu, tad uzliktie naudas sodi karteļvienošanās dalībniekiem ir visai bargi – tie var sasniegt pat 10% no uzņēmuma pēdējā gada neto apgrozījuma pārkāpuma konstatēšanas brīdī. Turklāt, ja uzņēmums aktīvi piedalās publiskajos iepirkumos, tad Konkurences padomes lēmums nozīmē arī uzņēmuma izslēgšanu uz gadu no piedalīšanās šajos iepirkumos. Nevajadzētu arī aizmirst, ka par karteļa vienošanos var sodīt uzņēmumu, kurš šādu karteli ir veicinājis, piemēram, uzņēmums, kurš ir darbojies kā starpnieks vai atbalstītājs, atvieglojot karteļa darbību.

Vienlaikus, svarīgi atcerēties, ka pat tad, kad Konkurences padome jau izmeklē iespējamo karteļa pārkāpumu, uzņēmumiem nevajadzētu pasīvi noskatīties un gaidīt neizbēgamo, kritizējot sistēmu un spītīgi uzskatot, ka tā visa ir savvērestība, lai pazudinātu uzņēmumus. Konkurences padomes mērķis ir aizsargāt godīgu konkurenci un novērst tās kropļojumus, un viens no veidiem kā to panākt, ir saukt pie atbildības uzņēmumus, kas darbojas pret konkurenci. Un šādos brīžos, lai gan naudas sods par pārkāpumu var būt neizbēgams, uzņēmumi to vienmēr var censties samazināt (vai pat iegūt pilnīgu atbrīvojumu no naudas soda), aktīvi un savlaicīgi sadarbojoties ar Konkurences padomi.

Sadarbības veidi ar Konkurences padomi lietas izmeklēšanā var būt vairāki, piemēram, informācijas sniegšana, mīkstinot atbildību vai izlīguma piedāvājums, tomēr karteļvienošanās gadījumā kā vislabvēlīgākais no tiesiskiem risinājumiem uzņēmumam būtu izceļams tā sadarbība iecietības programmas ietvaros. It kā skan sarežģīti, taču tā nebūt nav. Lai gan uzņēmumam ir jābūt gatavam no savas puses ieguldīt darbu pozitīva rezultātā sasniegšanā un ievērot zināmus noteikumus. Turklāt, ja uzņēmums godprātīgi izpilda iecietības programmas prasības, izslēgšana uz gadu no dalības publiskajos iepirkumos uz šo uzņēmumu neattieksies.

Sausi un formāli – iecietības programmas detalizēts regulējums atrodams Konkurences likuma 12.¹ pantā un MK Noteikumos^[1]. Taču daudz vienkāršāk – tas ir veids, kā uzņēmums, sniedzot būtisku informāciju par karteļa vienošanos pret to apmaiņā iegūst naudas soda samazinājumu vai pat pilnīgu atbrīvojumu no tā, kad Konkurences padome konstatē pārkāpumu. Konkurences padomes pārstāvji vienmēr ir atvērti arī konfidencialām konsultācijām un gatavi skaidrot visus iecietības programmas aspektus, gan telefoniski, gan tiekoties klātienē.

Pārlecot pāri visām sīkākajām detaļām, saistībā ar iecietības programmu uzsvars liekams uz diviem jautājumiem – kad nākt pie Konkurences padomes un kas notiks ar naudas sodu – būs samazinājums vai pilnīgs atbrīvojums?

Atbildot uz pirmo jautājumu, uzņēmums var vērsties Konkurences padomē vēl pirms Konkurences padome ir vērsusies pie viņa ar ziņām, ka pret uzņēmumu ir ierosināta lieta, vai arī joprojām – ierosinātas lietas ietvaros. To visu apvieno uzņēmuma apzināšanās, ka viņa darbību rezultātā konkurence tirgū ir tikusi ierobežota, un vēlme pastāvošo situāciju novērst un labot.

Atbildot uz otro jautājumu, nozīme ir brīdim, kad uzņēmums vērsas pie Konkurences padomes, un sniegtās informācijas

būtiskumam.

Ja uzņēmums atnāk vēl pirms Konkurences padome pati ir ieguvusi informāciju par iespējamo karteļa vienošanos un uzņēmuma sniegtā informācija atklāj karteļa pastāvēšanu un darbību, uzņēmums var saņemt pilnu atbrīvojumu no naudas soda, ja Konkurences padome konstatē pārkāpumu. Taču šis nebūt nav vienīgais gadījums – atbrīvojumu no naudas soda joprojām var saņemt arī ierosinātas lietas ietvaros – ja Konkurences padomes rīcībā informācija ir, taču tā nav pietiekama, lai konstatētu pārkāpumu. To visnotaļ acīmredzami apstiprina arī Konkurences likuma 12.¹ regulējums. Jāņem vērā, ka uz pilnīgu atbrīvojumu var pretendēt tikai pirmais ziņotājs par pārkāpumu. Pārējos gadījumos, ja sniegtā informācija ir būtiska, uzņēmums var saņemt līdz pat 50% lielu naudas soda samazinājumu no galīgā naudas soda, kad tiek konstatēts pārkāpums. Te gan vienmēr jāatceras iespējamais risks – kāds cits uzņēmums var paspēt pirmais, jo vienas lietas ietvaros iecietības programmas pieteikumus var sniegt vairāki uzņēmumi. Un, jo vēlāk sarakstā, jo mazāks samazinājums.

Jebkurā gadījumā – karteļa vienošanās kā vissmagākie konkurences tiesību pārkāpumi vienmēr būs Konkurences padomes darbības prioritāte. Un karteļa vienošanās šķiet tik drīz arī neizzudīs – par to liecina fakts, ka karteljvienošanās līdz šim nav izdevies izskaust nevienā Eiropas Savienības dalībvalstī, lai cik ilgas būtu brīvas komercdarbības tradīcijas katrā no tām. Lai gan ne visas slēptas vienošanās ir iespējams konstatēt, ik gadu karteljvienošanās ir skaitliski visvairāk Konkurences padomes atklātie konkurences tiesību pārkāpumi. Tāpēc, tālredzīgi un stratēģiski plānojot sadarbību ar Konkurences padomi, uzņēmums var būt tikai ieguvējs, kad karteļa vienošanās pastāv.

Turklāt apzināties savas kļūdas labāk ir savlaicīgi, nekā gaidīt, kad Konkurences padome uzsāks izmeklēšanu. Tad glābšanās iespēju būs daudz mazāk.

[1] Ministru kabineta 29.03.2016. noteikumi Nr. 179 "Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā un 13. pantā un Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma 5., 6., 7. un 8. pantā paredzētajiem pārkāpumiem"

<https://www.kp.gov.lv/lv/kp-izpildinstitucijas-vaditajs-maris-spicka-nekad-nav-par-velu-atzities-karteli-0>